

## Павел Стефановскій

Вродил ся 3 марця 1932 р. в селі Білянка. Акция "Вісла" шмарила його родину до олавского повіту на Дольным Шлеску. Закінчыл професійну шлюсарску школу в Олаві і Ліцей Рільничой Механікы в Квідзиню. В 1952 р. зачынат студія на выдзілі механікы рільництва Варшавской Політехнікы, але уж на першым року прерыват іх з прычыны клопотів зо здаровьом і невеликого заінтересуваня предметом. Піднімат працу в Выдзілі Культуры і Штукы в Олаві. В 1953 р. покликаний остає до войска, де кінчыт Выжшу Офіцерску Школу Політычну. Войскову службу лишат по жолтньовым переломі в 1956 р. "на власне жаданя" з прычыны свойого заангажуваня в лемківскы справы. Заангажуваня того розвиват ся през дальшы рокы жытя Павла Стефановского, найперше в зеленогірскым середовіску лемківскых патріотів, потім од 1959 р. на Лемковині. Єст він єдным з найактывнійых членів Лемківской Секції при УСКТ. Як фаховый інструктор культуры творит вельо хоровых і театральных груп, організує лемківскы фестівалі, ангажує ся як конферансер, рецитатор і інструктор танця в Ансамблю Пісні і Танця "Лемковина". В 1969 р. кінчыт етнографію на Вроцлавскым Університеті. Стає ся фаховым дослідником і реєстратором культурового жытя Лемків. Згромадил цінны экспонаты традиційной і сучасной лемківской культуры в своїм приватным музею і великій архів документів. Безпрерывно, зачынаючы од половины пядесятых років до днес веде стараня о політычне засуджыня Акції "Вісла" і направліня кривд дознаных през Лемків. Пише соткы петицій, оскаржынь, звернінь, деклярацій. В Зеленой Горі створил Тымчасовый Комітет Русинів-Лемків. В 1989 р. покликуює Громадянскій Круг Лемків в Польщы "Господар" перетворений в 1991 р в політычну партію Русинскій Демократычний Круг Лемків в Польщы "Господар". Головном цілю тых діянь єст одзысканя лемківского маєтку, предео вшыткым лісів.

На літературній ниві діє Павел Стефановскій такой піл столітя. През долги рокы звязаний был з "Лемківском Сторінком" як ей сталий дописувач, а епізодычні навет як редактор. В 1960 р. опублікувал як выданя Лемко-Союза драму *Любов неволю ламле*, а од половины осемдесятых років зачали выходити оддільны збіркы верши Павла Стефановского: *Ікона. Лемківскій край/Ікона – łemkowski pejzaż*, (Nowy Sącz 1985) *Лемківска ікона – Łemkowski pejzaż*, (Warszawa 1985), *Лем*, (Лемковина 1991), *Łem*, (Łemkowyna 1991), *Лемківскій біль* (Лемковина 2001). Єст тіж Стефановскій редактором і выдавцьом публикуваного в девятыятых роках кварталника *Бюлетын РДКЛ "Господар" - "Лемко"*.

Вершы друкуют ся за збірками: *Лем* (Лемкы, Колиси, Земля, *Бы засьпівати свою пісню на своїм подвірю, Мы люде, Тамты літа, Іхаме, \*\*\*ляло колиси, Лемко в суді, То болит, Пришол час, Просьба Лемків до уряду Поляків*), *Лемківска ікона-Łemkowski pejzaż* (*Do Polaków*) *Ікона-Лемківскій Край* (*Як повстал мій верш*)

### Лемкы

Нарождены в Карпатах  
на крылах Руси  
з прадіда Хорвата  
в камінній колысці  
на вершынах пісен  
вітром колысаных  
в Білій Чорній Воді

в Устю і Команчы  
в Лосю Красным Броді  
в старым словянским  
домку  
з трьома копулами

Пригорблены  
новым  
судьбы тягаром  
гнут  
під єнораменным хрестом  
в білых і червєных  
світлах рефлекторів  
Нутят пісню  
о вкраденій іконі  
о ворогах  
іх пастырских чьнів  
повороту  
ключів до фуртки  
жадают  
бы вернуть до іконостасу  
але діявол з ангелом  
ся завзяли  
і не позвеляют

І сам Бог  
до Лемків плечами  
юж лем Михал крылатий  
і Юрій на кони  
остали з Лемками  
дай ім Боже здоровья  
і выжше місце в іконостасі  
хоц на вельке свято  
бы безборонных  
хранили завзято

### **Колиси**

Колиси  
то ся жыло  
не было стресів  
і судів  
не было  
выстарчыла сокыра  
і зліст  
хлопска щыра  
і жыло ся  
як в небі  
вшытко векше

было  
ден был  
    векший  
радіст  
    векша  
а юж клопотів  
то жадных  
    не было  
коса  
    смерт  
порядны правила  
товды была  
сила  
    того доброго  
світили свічки  
    як глядали  
злого  
а як латво  
было  
    найти  
скарбы  
    і пригоду  
і смерт  
    для гонору  
колиси  
был еден  
    выбір  
не было  
    інчого выбору

### **Земля**

Нич ти не дам  
    до горця  
Верний ся сыну  
Мал вшытко  
    і душу брудну  
свого не мал  
    і слабый был  
Вернул  
    впал на коліна  
поцілувал  
    глину і камін  
і воду в студенці  
    під буком  
і чуд ся стал  
Встал  
    подвійний потрійний  
а коло него

юж стояли ряды  
                    свіжы молоды  
Приняла го рідна  
                    свята  
отулила памят вічно  
остала на землі  
в молодых  
гранітовых рядах

### **Бы заспівати свою пісню на своїм подвірю**

Встал Лемко  
серед ночы  
взял сокыру  
і отесал місяц  
в половині лютого  
потім  
                    до сонця  
захтіл сягнути  
газда Карпат  
на яві  
                    затримати  
                    над домом  
                    Лемків  
сонце  
скрыло ся за хмару  
і хоц знал  
                    Русин  
клятву стару  
на розбитя хмары  
в новым світі  
не помогли му юж  
                    стары чары  
Сонце остало  
                    за хмаром  
а газда одышол  
до дороги  
                    ланцухом  
до воза з волами  
                    привязаний  
слезами  
                    до сонця  
                    і землі  
верне  
                    в сонячний ден  
я вірю  
бы заорати  
                    рідну ниву  
і заспівати

свою пісню  
на своїм подвірю

## **Мы люде**

Бы трісла  
страху  
барера  
зневоліня  
Лет же  
птаху  
од хыжы лемківской  
до хыжы  
і нес правду  
людови мойому  
же вільны  
мы люде  
як давно  
Руснакы  
же знов сами  
судьбу  
свою  
ковати  
мусиме  
і братів  
глядати  
по світі  
Лет же птаху  
всяди там  
де гварят  
лем  
Лет голубе  
святий наш  
з добром  
вістком  
до Руснаків  
і оливну голузку  
ім занес  
одновліня  
нашу  
стару руску  
Нес всім  
Лемкам  
єдніст  
правду  
повідай  
же няньо сут дома  
и просят вшыткых  
до обіду



сторони  
При рушаню  
лівы світла  
нас обох  
ведут на дорогу  
і хоц в єдным іхаме  
керунку  
я волю  
просты  
Юрко кривы дороги  
Богы го хоронят  
ходить серед святих  
в піснях  
лемківських  
нашол своє імя  
надо мном  
меч вісит  
і гіркіст пю  
од дзецка  
бы мати не вмерла  
Не дуже можу  
молитвы не складам  
Вірю  
з мойой недолі  
загырмит  
стадо гір зарычыт  
а вітер  
причаєний  
в няньовій загороді  
скличе бурю  
свободы  
крыла  
выроснут Русинам  
і хоц бы з далека  
придут діти  
до мамы  
напити ся молока

*Любителям лемківской культуры*

\* \* \*  
Ляло колиси  
і ляло  
на люди  
лемківських  
з роздертого неба  
хмар  
змовили ся  
Лемкы

і полатали хмари  
грубыма нитками  
                                власной роботы  
пастушом пісньом  
поворотом  
                                на свої загоны  
будучности  
під дах  
                                рідного неба  
не лем  
                                для хліба  
так треба

### **Лемко в суді**

Пане прокураторе!  
Што од мене хцете?  
— Мільчець!  
— Мам свідків на то,  
же-м нич не винен,  
же-м з простого люду.  
— Билесь в лесе!  
Но гадай! Так, чи не!?  
— Так,  
                                прошу високого суду,  
я там был і буду.  
Там ест мій дім  
і ліс  
                                шуміл мому дідови  
і лігал під топором камінным.  
І орел Хорвата кружыл  
                                над няня загородом,  
і я стамаль родом.  
І стрыко мій з Руси  
без пашпорту  
ходил свобідно над Попрадом.  
І брат мій  
                                радлом  
спульхнял землю-матір.  
І Бог мій  
                                в ялицях  
і серед буків мешкал,  
і благословил  
                                стежки Методого,  
і в Карпатах  
на білым камени з Бортного  
выкул  
                                трираменний гымн



предків своїх.  
Руки обмывал в потоку  
і ноги  
зболілы, камінны  
о змроку.

І вчыл нас  
вівці пасти серед лісів,  
волами орати,  
множыти компері і овес.  
Вчыл нас любіти камя  
і землю і небо,  
і кerpці і гуньку бараню,  
приодівати чугу,  
і пісні співати,  
і дім будувати  
вчыл нас  
з ліса,  
і хліб печы  
в сонця бляску.

І замешкал з нами  
в смерековій церквы  
в зарослях.  
Але плоту не поставил.  
Не вміл може,  
а шкода.

Я не знам того секрета.  
Гвышли,  
выгналі Бога  
сілом баг'нету.

### **То болит**

То болит  
панове  
коли дачый  
за плечами чыгат  
мотуз  
на моє гарло  
а за мя ніхто  
не докінчыт  
початой пісні  
ніхто не стрыліт на віват  
і птах  
Лемкам  
не заспіват  
і хор не заспіват  
хоцбы мати мліла  
панове  
то вы сте  
нам зробили

за барз до ліва  
а я не камін  
люд мій на роли  
дальше ся мозолит  
панове  
то болит

### **Пришол час**

Пришол  
    час  
тугы  
    за своїм  
і велькій  
    дух  
рідного слова  
                правды  
мовы рідной  
                пришол  
бы з глибини віків  
дім свій  
    будувати  
власныма руками  
з каменя  
    власного  
дерева  
і глины  
в народных барвах  
                змалювати  
Не я  
    не ты  
а мы  
творити  
    мусиме  
нашу долю  
няньове  
    братове  
діточкы моі  
Таку майте  
    єдніст  
    волю

### **Просьба Лемків до уряду Поляків**

Мы  
    Лемкы  
    гірняки в Карпатах  
Мы Руснакы  
                мы такы  
                з діда пра-діда

від віків  
мы такы  
просиме красні  
        уряд  
        Поляків

о права  
        рівны  
для жытя  
        од колыскы  
        до слюбуба  
        до смерти

о звыклы права  
просиме  
        од вчера  
        на гнескы  
        на заран  
        на все

мы зме ту вроджены  
хліб наш ту  
і земля  
і ліс был бы наш  
як бы сте оддали  
нам  
        забране  
        майно

Направте  
        што зле  
        в матерії  
духа юж ништо не вылічыт  
зболілого

        Лемків  
Коли зневажано землю  
ганьблено дім  
наш спільний з назвы  
мы Лемкы

        пішли зме на бій  
за спільний дім і хліб  
„за всіх і вся“  
протів зла  
Вшыткы сте памятали  
як было треба воювати  
забыли сте нас  
взяти до стола

        ділити хліб  
        обідати  
Нич сте нам не дали  
        ани хліба  
        ани долі

Забрали сте наше  
і сте нас

